

ZBRONIK RADOVA „NASLIJEĐE DOBOJA I OKOLINE“; JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i Medžlis Islamske zajednice Doboju, Tuzla, 2014., 456. str.

U subotu 27. septembra 2014. godine održan je naučni skup pod nazivom „Naslijeđe Doboja i okoline“ u organizaciji Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i Medžlisa Islamske zajednice Doboju. Skup je održan u hotelu Integral u Doboju. Istraživački radovi obuhvatili su historijsko razdoblje Doboja i okolice od antičkog do današnjeg vremena. Brojni razlozi potaknuli su organiziranje ovog skupa, jer je očigledno da naslijeđe Doboja i okolice nije adekvatno i u dovoljnoj mjeri istraženo. Dodatno, moderni društveni i ekonomski procesi devastirali su i ugrozili kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe navedenog prostora. Ova činjenica diktirala je glavni cilj istraživačkih radnji koje navodimo kako slijedi: kulturno-historijski razvoj područja u svim segmentima; prahistorijski i antički lokaliteti i gradine, srednjovjekovni arheološki lokaliteti, nekropole, vjerski objekti i groblja; značajne ličnosti iz naučnog, kulturnog, umjetničkog i vjerskog života; nematerijalno naslijeđe (etnologija, kulturna antropologija, etnomuzikologija, vjersko naslijeđe, običaji, nošnje, stari zanati, toponimi, genealogija itd.); industrijsko naslijeđe, graditeljsko naslijeđe i prirodno naslijeđe (pećine, vrhovi, izvori, vode, flora i fauna, reljefni oblici itd.). Na skupu je učestvovalo 28 istraživača čiji su radovi objavljeni u Zborniku radova, koji je izašao na sam dan održavanja spomenutog naučnog skupa, što je neuobičajeno za naše sadašnje prilike i zaslužuje svaku pohvalu i priznanje organizatorima. Izdavači Zbornika radova su Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i Medžlis Islamske zajednice Doboju. Štampan je u tiražu od 850 primjeraka. Redakcijski odbor činili su: prof. dr. sc. Edin Mutapčić, sa Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli, predsjednik, Benjamin Bajrektarević, prof., direktor Zavoda, potpredsjednik, te članovi: prof. dr. sc. emeritus Salih Kulenović, Univerzitet u Tuzli, prof. dr. sc. Ivan Balta, Osijek, Hrvatska, prof. dr. sc. Zijad Bešlić, Doboju, mr. sc. Bajro Džafić, Medžlis islamske zajednice Doboju, doc. dr. sc. Omer Hamzić, Univerzitet u Travniku, mr. sc. Rusmir Djedović, Zavod, i Adnan Kalesić, Zavod.

Spisak učesnika sa temama njihovih radova: prof. dr. sc. emeritus Salih Kulenović, *Problematika etnoloških istraživanja Doboja i okoline*; prof. dr. sc. Ivan Balta, *Neki (mađarski) historijski izvori te ostaci materijalne kulture vjerskih običaja pokapanja Bosne i Hercegovine sa osvrtom na Dobojski kraj*

za razdoblje od kraja 19. i do početka 20. stoljeća; Benjamin Bajraktarević, *Problematika istraživanja i zaštite naslijeđa dobojskog područja*; mr. sc. Bajro-ef. Džafić, *Stanje vakufa u Medžlisu Doboj*; prof. dr. sc. Edin Mutapčić, *Područje Doboja u Srednjem vijeku*; mr. sc. Nusret Kujraković, *Proračun vakufa u Doboju za 1889. i 1913. godinu*; mr. sc. Alen Salihović, *Uticaj trgovačkog prometa na razvoj sjeverne Bosne s posebnim osvrtom na Doboj početkom 19. stoljeća*; Adil-ef. Rudanović, *Neki od značajnijih vjerskih ličnosti dobojske uleme*; doc. dr. sc. Omer Hamzić, *Područje Doboja i okoline između dva rata*; prof. dr. sc. Izet Šabotić, *Prilike na širem dobojskom području neposredno nakon Drugog svjetskog rata*; mr. sc. Rusmir Djedović, *Historijsko-geografska istraživanja Doboja i okoline*; Mensura Mujkanović, *Proizvodnja pekmeza u okolini Tešnja*; Edin Šaković, *Dobojsko područje u prahistoriji i antici*; doc. dr. sc. Semir Ahmetbegović, *Uticaj reljefa na razmještaj stanovništva Doboja i okoline*; Adnan Kalesić, *Silvana Armenulić – u našem narodnom muzičkom naslijeđu*; Ago Mujkanović, *Srednjovjekovne nekropole stećaka u okolini Doboja*; Senad Gutić, *Klimatske karakteristike Doboja*; Ibrahim-ef. Halilović, *Petsto godina Čaršijske džamije i njenog džemata*; Adis Bekrić, *Organizacija vjerskog života muslimana na području grada Doboja i okoline u periodu od osmanske uprave do Drugog svjetskog rata*; prof. dr. Zijad Bešliagić, *Zdravstveni sistem i obilježje zdravstvenog stanja stanovništva Doboja u prošlosti*; Haris-ef. Hasičić, *Nišani nekad i sada dobojske regije*; prof. dr. sc. Dževad Drino i mr. sc. Benjamina Londrc, *Područje Doboja u rimskom periodu*; mr. sc. Almira Bećirović i mr. sc. Rusmir Djedović, *Urbano-geografski razvoj grada Doboja*; Osman Hadžić, *Administrativna pripadnost i školstvo područja Doboj Istoka*; mr. sc. Dado Srkalović i Željka Stjepić-Srkalović, *Odredba ranjivosti vodnih tijela podzemnih voda Havdine, Kraševo i Jelah, Općina Doboj Jug DRASTIC metodom*; dr. sc. Salkan Užičanin, *Privreda Doboja od 1918. do 1945. godine*; mr. sc. Kemal Nurkić, *Naselje Sjenina prema defteru sa kraja osmanske vlasti*; prof. dr. sc. Amira Turbić-Hadžagić, Bernes Aljukić, Samra Hrnjica, *Antroponimija u sevdalinkama sa posebnim osvrtom na antroponimiju dobojskih sevdalinki*.

Radovi se mogu podijeliti na nekoliko tematskih cjelina. Kao uvodna izlaganja mogu se tretirati radovi Saliha Kulenovića i Benjamina Bajraktarevića u kojima se iznose rezultati dosadašnjih istraživanja i naglašava problematika zaštite svakovrsnog naslijeđa dobojskog područja. Zapaženo mjesto u Zborniku zauzimaju radovi, njih šest, koji obrađuju islamsko vjersko naslijeđe, a to su radovi Bajro-ef. Džafića, Nusreta Kujrakovića, Adisa Bekrića, Adil-ef. Rudanovića, Haris-ef. Hasičića i Ibrahim-ef. Halilovića. Dodatno dva rada iz ove tematske cjeline fokusiraju se na multivjersko naslijeđe koje se odnosi na srednjovjekovne nekropole stećaka i običaje pokapanja umrlih. Vrlo kvalitetno je obrađena islamska komponenta vjerskog naslijeđa kao što

su: vakufi, ulema, vjerski objekti i mezarja. O privrednoj djelatnosti svoje radove napisali su: Alen Salihović, Izet Šabotić, Salkan Užičanin i Mensura Mujkanović. Ovi radovi obiluju vrlo vrijednim podacima iz privrednog života dobojskog područja i okolice u 19. i 20. stoljeću. Prikaz historijskog razvoja (urbanog i teritorijalnog ustrojstva) Doboja od antičkog do današnjeg vremena sadržan je u radovima Edina Mutapčića, Edina Šakovića, Dževada Drine, Benjamine Londrc, Omera Hamzića, Rusmira Djedovića i Almira Bećirovića. Geografsko-klimatskom problematikom bave se radovi Semira Ahmetbegovića i Senada Gutića, dok Zijad Bešlagić raspravlja o zdravstvenom sistemu i stanju zdravlja stanovništva. Osman Hadžić piše o školstvu Doboja-Istoka, a Dado Srkalović i Željka Stjepić-Srkalović problematiziraju pitanje ranjivosti podzemnih voda Havdine, Kraševa i Jelaha. O životu i djelu narodne pjevačice Zilhe Bajraktarević, poznatije kao Silvana Armenulić, piše Adnan Kalesić, dok se antroponimijom, odnosno jezičkom analizom imena i prezimena u sevdalinkama, posebice dobojskog kraja, bave Amira Turbić-Hadžagić, Bernes Aljukić i Samra Hrnjica. Vlasnički posjedi potkraj osmanske vlasti u naselju Sjenina sa vrijednim demografskim podacima tretiraju se u radu Kemala Nurkića. U svim radovima korištena je brojna referentna litaratura i konsultirani značajni arhivski izvori.

Zbornik radova sa naučnog skupa u Doboju predstavlja vrijednu i dodatnu literaturu i građu koja može biti orijentir i poticaj istraživačima ne samo za buduća naučna istraživanja nego i tematskom proširenju istraživačkih projekata razmatranog područja, ali i poduzimanje zaštitnih mjera na ugroženom kulturno-historijskom i prirodnom naslijeđu. Dodatni je doprinos kulturnoj historiji Doboja i okolice, a posebno u oblasti vjerskog naslijeđa muslimana Doboja. Tehnička manjkavost ogleđa se u jezičkoj i kompozicijskoj nedotjeranosti pojedinih radova koja nikako ne umanjuje njihovu naučnu vrijednost. Treba akcentirati i njegovu vrijednost u tome da može poslužiti kao uzor i mobilizirajući faktor za iniciranje istraživačkih projekata koji bi se bavili proučavanjem ostalih gradova i područja u Bosni i Hercegovini u onim oblastima koje nisu nikako ili su nedovoljno istražene. I na kraju, topla preporuka za njegovo čitanje i korištenje u naučne svrhe.

Nusret Kurjaković